
ENSENYAMENTS ARTÍSTICS, TÍTOL SUPERIOR EN MÚSICA PLA DOCENT

ASSIGNATURA: **HISTÒRIA DEL FLAMENCO**
CURS: **2018/2019**
ESPECIALITAT: **INTERPRETACIÓ - FLAMENCO**
MATERIA: **CULTURA, PENSAMENT I HISTÒRIA**

DADES DE L'ASSIGNATURA

Tipus d'assignatura: **Formació bàsica**

Duració: **Anual**

Crèdits ECTS de l'assignatura: **8.0 crèdits**

Valor total en hores: **240H**

Hores presencials: **45H**

Hores per a treballs dirigits (no presencials): **100H**

Hores per a l'aprenentatge autònom: **95H**

Professorat:

Per veure l'equip docent de l'assignatura fes clic [aquí](#)

PRERREQUISITS I ORIENTACIONS PRÈVIES PER CURSAR L'ASSIGNATURA

Cap.

COMPETÈNCIES QUE ES DESENVOLUPEN A L'ASSIGNATURA

- Reconèixer materials musicals gràcies al desenvolupament de la capacitat auditiva i aplicar aquesta capacitat a la seva pràctica professional.
- Argumentar i expressar verbalment els seus punts de vista sobre conceptes musicals diversos.
- Acreditar un coneixement suficient del fet musical i la seva relació amb l'evolució dels valors estètics, artístics i culturals.
- Conèixer el context social, cultural i econòmic on es desenvolupa la pràctica musical, amb especial atenció al seu entorn més immediat però amb atenció a la seva dimensió global.
- Comunicar de forma escrita i verbal el contingut i els objectius de la seva activitat professional a persones especialitzades, amb l'ús adequat del vocabulari tècnic i general.
- Conèixer les implicacions pedagògiques i educatives de la música a diferents nivells.
- Conèixer la classificació, característiques acústiques, històriques i antropològiques dels instruments musicals.
- Ser capaç de vincular la pròpia activitat musical a altres disciplines del pensament científic i humanístic, a les arts en general i a la resta de disciplines musicals en particular, enriquint l'exercici de la seva professió amb una dimensió multidisciplinària.
- Conèixer i aplicar la legislació relativa al seu àmbit professional.
- Argumentar i expressar verbalment els seus punts de vista sobre la interpretació, així com respondre al repte que suposa facilitar la comprensió

de l'obra musical.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- Coneixement dels esdeveniments històrics de la cultura i la música.
- Desenvolupar per escrit un raonament d'arrel històrica sobre l'evolució de la música.
- Realitzar treballs d'interpretació de documents històrics musicals, partitures o textos.

BLOCS TEMÀTICS

- Coneixements fonamentals del fet musical en relació amb la cultura des d'una perspectiva històrica i sistemàtica.
- Anàlisi i interpretació dels contextos socials en què es produeix aquest fet.
- Integració de la recerca i interpretació de cara a una comprensió global del fenomen de la pràctica musical.

ACTIVITATS D'APRENTATGE I ORGANITZACIÓ GENERAL DE L'ASSIGNATURA

- Explicació de conceptes fonamentals, amb discussió de material aportat, escrit, visual i sonor.
- Audicions recomanades amb una discografia corresponent a cada tema.
- Anàlisi d'alguns documents audiovisuals corresponents a cada tema.
- Material bibliogràfic que consta de: llibres especialitzats per cada tema, de lectura recomanada però no obligatòria, i articles de revistes especialitzades recomanats. Alguns articles referencials de lectura obligatòria.

Organització

Tema 1. Orígens del flamenco. Música preflamenca

Tema 2. El flamenco com a espectacle públic. Segles XVII-XIX

Tema 3. *Cafés cantantes*

Tema 4. L'òpera flamenca I

Tema 5. L'òpera flamenca II

Tema 6. *Mairenismo*

Tema 7. Anys 50. Tablaos i festivals

Tema 8. Anys 60 i transició. *La Leyenda del Tiempo*

Tema 9. Anys 90. Enrique Morente

AVALUACIÓ ACREDITATIVA DE L'APRENTATGE

- Avaluació continuada. Es valorarà l'assistència a classe, així com els comentaris de text dels articles que es facilitin a classe (50% de la nota).
- Treball escrit de 10-15 pàgines d'una selecció de llibres de la bibliografia recomanada, a escollir per l'alumne (50% de la nota).

FONTS D'INFORMACIÓ BÀSICA

Bibliografia

- ÀLVAREZ CABALLERO, Ángel, *Historia del cante flamenco*, Alianza Editorial, Madrid; (1988) *Gitanos, payos y flamencos en los orígenes del flamenco*, Cinterco, Madrid; (1993) *Arte Flamenco*, Orbis-Fabbri, Madrid; (1994) *El cante flamenco*, Alianza Editorial, Madrid; (1999) *El baile flamenco*, Alianza Editorial, Madrid; (2003) *El toque flamenco*, Alianza Editorial, Madrid.

- BLAS VEGA, José (1987), *Los cafés cantantes de Sevilla*, Cinterco, Madrid; (1990) *Vida y cante de Don Antonio Chacón*, Editorial Cinterco; *El flamenco en Madrid* (2006), Editorial Almuzara.
- BLAS VEGA, José y RÍOS RUIZ, Manuel (1988), *Diccionario Enciclopédico Ilustrado del Flamenco*, Cinterco, Madrid, (2ª edición 1990).
- CADALSO, José (1796), *Cartas marruecas*, Imp. de Piferrer: Barcelona.
- CANO TAMAYO, Manuel (1986), *La guitarra, historia, estudios y aportaciones al arte flamenco*, Ed. Anel, Granada.
- CRUCES ROLDÁN, Cristina (1996), *El Flamenco. Identidades sociales, ritual y patrimonio cultural*, Centro Andaluz de Flamenco, Jerez de la Frontera; (2002), *Historia del Flamenco*, Ediciones Tartessos, Sevilla 2002; (2002), *Más allá de la Música: Antropología y Flamenco*, T. I, Signatura Ediciones de Andalucía, Sevilla; (2003), *El Flamenco y la música Andalusí*, ed. Carena, Sevilla.
- DAVILLIER, Charles y DOREE, Gustav: *Viaje por España*, Miraguano, D. L., Madrid, 1998.
- ESTÉBANEZ CALDERÓN, Serafín (1847), *Escenas andaluzas*, Ed. Cátedra, Madrid (1985).
- FALLA, Manuel de (1922), *El cante jondo*, Espasa Calpe, Colección Austral, Madrid (1988).
- FERNÁNDEZ, Lola (2004), *Teoría Musical del Flamenco: ritmo, melodía, armonía y forma*, Acordes Concert, Madrid.
- FERNANDO EL DE TRIANA (1935), *Arte y artistas flamencos*, Madrid, Imprenta Helénica.
- FERNÁNDEZ BAÑULS, J.A., PÉREZ OROZCO, J.M. (1983), *La poesía flamenca lírica en andaluz*, Servicio de Publicaciones del Ayuntamiento de Sevilla.
- GAMBOA, José Manuel (2005), *Una historia del flamenco*, Espasa Calpe, Madrid.
- GARCÍA MATOS, Manuel (1950), *Cante flamenco, algunos de sus presuntos orígenes*, en *Anuario Musical* nº 5; (1950), *Bosquejo histórico del cante flamenco*, Barcelona; (1958), *Una Historia del Cante Flamenco*, Hispanovox, Madrid; (1984), *Sobre el flamenco. Estudios y notas*, Cinterco, Madrid.
- GARCÍA REYES, Alberto (2005), *Guía del flamenco en Andalucía*, 3ª edición, Málaga: Junta de Andalucía, Consejería de Turismo, Comercio y Deporte.
- GRANDE, Félix (1987), *Memoria del flamenco I y II*, Espasa-Calpe, Madrid.
- GUTIÉRREZ, Balbino (1996), *Enrique Morente, la voz libre*, Madrid, SGAE.
- HERNÁNDEZ JARAMILLO, J. M. (2002), *La música preflamenca*, Sevilla, Junta de Andalucía.
- IZA ZAMACOLA, Antonio de [Don Preciso] (1799), *Colección de las mejores coplas de seguidillas, tiranas y polos que se han compuesto para cantar a la guitarra*, Reeditado en Córdoba, Ediciones Demófilo (1982).
- LAVAUR, Luis (1999), *Teoría romántica del cante flamenco*. Signatura Ediciones, Sevilla [Editora Nacional 1976].
- MACHADO Y ÁLVAREZ, Antonio (Demófilo), *Colección de cantes flamencos*, Ediciones Demófilo, Madrid (1974).
- MAIRENA, Antonio (1976), *Las confesiones de Antonio Mairena*, Edición preparada por Alberto García Ulecia, Universidad de Sevilla.
- MARTÍ, Josep, *El folclorismo, uso y abuso de la tradición*, Ed. Ronsel, Barcelona (1996).
- MOLINA, Ricardo y MAIRENA, Antonio (1963), *Mundo y formas del cante flamenco*, Revista de Occidente, Madrid.
- NAVARRO, J.L.- TRIGO, J.M. (1993), *Naranjito de Triana. Fiel a sus sentimientos*, Editorial Castillejo, Sevilla.
- NAVARRO GARCÍA, José Luis (1993), *Cantes y Bailes de Granada*, Aldaba, Málaga (2002); *De Telethusa a la Macarrona. Bailes andaluces y flamencos*, Portada Editorial, Sevilla.
- NÚÑEZ, Faustino y LINARES, Mª Teresa, *La música entre Cuba y España*. Fubdación Autor, Madrid (1998).
- NUÑEZ, Faustino (2008), *Guía comentada de música y baile preflamencos (1750-1808)*, Ediciones Carena, Barcelona.
- ORTIZ NUEVO, José Luis (1996) *Alegato contra la pureza*, Reeditado por Barataria, Barelona (2010); (1990) *¿Se sabe algo? Viaje al conocimiento del Arte Flamenco en la prensa sevillan adel XIX*, El Carro de Nieve, Sevilla.
- PEDRELL, Felipe (1922), *Cancionero popular español*, Valls, Barcelona.
- QUIÑONES, Fernando (1964), *De Cádiz y sus cantes*, Seix Barral, Barcelona.
- ROSSY, Hipólito, *Teoría del cante jondo*, Credsa, Barcelona (1966).
- RÍOS RUIZ, Manuel (1997), *Ayer y hoy del cante flamenco*, Ediciones Istmo, Madrid; *El gran libro del flamenco*, Calambur Editorial, Madrid.
- SCHUHARDT, Hugo (1990), *Los cantes flamencos (Die cantes flamencos 1881)*, Fundación Machado, Sevilla.
- STEINGRESS, Gerhard (2006), *... y Carmen se fue a París*, Editorial Almuzara; (1989), *La aparición del cante flamenco en el teatro jerezano del siglo XIX en Dos siglos de flamenco*, Fundación Andaluza de Flamenco; (1993), *Sociología del cante flamenco*, Centro Andaluz del Flamenco, Jerez.

- TORRES CORTÉS, Norberto (2005), *Historia de la Guitarra Flamenca*, Almuzara, Sevilla.
- VV.AA.: *Manuel García: de la tonadilla escénica a la ópera española (1775-1832)*, Alberto Romero Ferrer y Andrés Moreno Mengíbar editores, Universidad de Cádiz (2006).

Articles

- ESTÉBANEZ CALDERÓN, *Serafín: Escenas andaluzas*, Extramuros edición facsímil, Sevilla (2007).
- JAÉN RUIZ, José, *El baile flamenco en 1862 según el viajero Charles Davilier*, en *La Caña*, núm. 12, pp. 71-80 (otoño 1995).
- MACHADO ÁLVAREZ, Antoni (Demófilo), *Colección de cantes flamencos*, Ediciones Demófilo, Madrid (1974).
- GAMBOA, José Manuel, *Felipe Pedrell, las voces del pueblo*, en *La Caña*, núm. 4, pp. 52-54 (invierno 1993).
- GARCÍA MATOS, Carmen, *García Matos y la música flamenca*, en *La Caña*, núm. 4, pp. 21-23 (1993).
- GONZÁLEZ CLIMENT, Anselmo (1964), *Flamencología*, Esceliser, Madrid.
- FALLA, Manuel de, *Textos teóricos acerca del cante jondo* (1922).
- MAIRENA, Antonio (1976), *Las confesiones de Antonio Mairena*, Edición preparada por Alberto García Ulecia, Universidad de Sevilla, pp. 79-83, 174-183.
- FERNANDO RÍOS, Manuel (1998), *La bibliografía flamenca del siglos XX, de Mundo y fromas del flamenco* (Antonio Mairena y Ricardo Molina), en *La Caña*, núm. 20-21, pp. 90-91 (1998).
- STEINGRESS, Gerhard (1989), *La aparición del flamenco en el teatro jerezano del siglo XIX*, pp. 343-378.
- SANROMÁN, Vicente, *Vicente Escudero, su decálogo y sus teorías*, en *La Caña*, núm. 12, pp. 34-36 (1995).

Discografía

Las antologías:

- *Antología del Cante Flamenco*, dirigida por Perico del Lunar, HISPAVOX, 1954.
- *Antología del Cante Flamenco y Cante Gitano*, dirigida por Antonio Mairena, RCA, 1959.
- *Magna Antología del Cante Flamenco*, dirigida por José Blas Vega, HISPAVOX, 1982.
- *Medio siglo de Cante Flamenco*, dirigida por J.M. Caballero Bonald, ARIOLA, 1987.
- *La mujer en el cante*, Carmen Linares, POLYGRAM, 1996.

Audiovisual (basic)

Las colecciones editadas por RTVE:

- Rito y geografía del cante flamenco.
- Rito y geografía del toque.
- Rito y geografía de la guitarra.